

RJEČNIK

HRVATSKOGA ILI SRPSKOGA JEZIKA

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

OBRAĐUJE

D. DANIČIĆ

DIO I

SVEZAK 1

A - BESJEDA

U ZAGREBU 1880

U KNJIZARNICI LAVOSLAVA HARTMANA NA PRODAJU.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

A

Ä, interj. i conj.

I. interj. Postavljen je glas koji se može izustiti kad se naiđe (tijelom ili umom) na što god što je drugojačije od onoga što je dotle bilo. Po tom se može nim povikati u kakoj god promjeni duševnoga raspoloženja; a na po se imamo ga u čudu, u pitañu, u radosti, u žalosti, u žepi, u gñevu i u prilikama koje pripadaju kojoj god od tijeh. U knižigama dolazi od xv-xvi vijeka (vidi dale pod 1 i 2 u primjerima M. Držića i N. Naješkovića, i pod 8, e., h. u primjerima M. Marulića i M. Vetrančića), ali i tada i poslije dosta rijetko sam, češće pred drugim izricima. Između rječnika pomine se u Mikalšinu kao glas pritne' ali bez primjera protumačen lat. ha, i u Vukovu za čudo i za pitañe, također bez primjera, protumačen nem. ah, lat. ah i ain. — Kako se po nekim krajevima izgubio glas h, može biti da u gljekom primjeru prošloga vijeka i našega vremena stoji a i mjesto ah ili ha.

1. u čudu: pred vok.: A svijete, a vraže, vele ti moreš! M. Držić 360. A slipočo vražja, čudno li grišnika zaslipluješ! J. Banovac, razg. 147. pred gen., kojim se i samijem izriče čudo: s podsmijehom, koji je u adjektivu neprilicnu: A lipa pravde! a lipa načina jednoga kralja! N. Palikuća 15. A lipa suda! 17. pred riječima kojima se pita: Kolovoda sestra Stojanova; a kakva je! da od boga nade! Nar. pjes. vuk. 3, 257. Ona tebe uz kojeno dode; a kakva je, jad je zadesio! 218. Iz ovaca junak izlazio; a kakav je, tri ga jada smela! 4. 506. pred rečenicom u kojoj se cijelot izriče čudo: A lud ti si, moj brate Stjepane! Nar. pjes. petr. žen. 242. pred rečenicom u kojoj glagol stoji s konj. da izričući želju: A da vidiš zlosretne punice! Nar. pjes. vuk. 2, 550. A da vidiš Jakšića Stjepana! 608. A da ti je pogledati, družo! 4, 377. A da ti je družo poslušati! 3, 447. u čudu zaklićanje i pitañe: A za boga, pobratime dragi! čija biza od planine dođe? 3, 218. u čudu se govori i ovo, pokazujući čudom veličinu (kao što se i sama riječ čudo govori i za veličinu i mnoštvo): Glava a! (podignuvši ruke i raširivši šake prema glavi) a u glavi ni na! Nar. posl. vuk. 41. — od čuda, koje može biti kad što biva vrlo brzo za drugim čim, biće došlo te se govori (ne imajući čuda na umu) mjesto riječi kojom bi se kazalo vrlo malo vremena, kao što je n. p. čas: tako se govori u naše vrijeme u Srbiji po nekim krajevima kao da bi se reklo čim' ili onaj čas kad': Za nom će pristati koliko god ima sestara, snaha i drugih koje su mu rod. A se prikazivanje svrši, ona prva krene obilaziti oko sovre. M. Đ. Miličević, živ. 1, 131. i kao da bi se reklo: čas — čas': Kome je o vratu visio veliki jedan mrtav čuran i leleao mu se a na desno a na levo. M. Đ. Miličević, več. 273. — u čudu se uzvik i udvaja: u čudu s podsmijehom (kao naprijed): Posvetio se je. A a čudna svetca! J. Filipović, prip. 489. u čudu koje biva kad čovjek iz nenada što opazi ili se čega sjeti: Kadija: marvi nema suda. Hero: ama

čuješ li ti što ja kažem? moja krava ubola tvoju kravu. Kadija: a a! more! stani dok pogledam u čitap. Nar. prip. vuk. 305. Aa, sad se sjetih. J. Kovačević.

2. u pitañu: može stajati iza izrečena pitañe te ga ponavlja, a što je ponovljeno pitañe samo u izviku, s toga je grubo: Moj li je posao š njimi se biti, a? N. Naješković 1, 247. Na karu, je li, a? 261. Petar: još ako bi htio. Đivo: ako bi htio, a? 279-280. Kanavom, je li, a? 283. u početku pitañe: Pita majka Smederevca Đura: a moj sine, Smederevče Đuro, jesi li mi putovao mirno? Nar. pjes. vuk. 2, 471. Vikom više po gori zelenoj: a đe si mi, čiča Radivoje? 3, 30. Al' iz crkve nešto progovara: a čuješ li, Vukašine kraje? 2, 197. Anda majci tiho odgovara: a ču li me, mila nano moja? 3, 474. pitañe sa zakletvom: Pitala ga lijepa djevojka: a boga ti, jelence zvijere! što ti paseš travu na sahate? 1, 273. A tako ti, dijete Jovane, đe je tvoja ostarala majka? 2, 30.

3. u radosti: radosno podvikivanje: A moj dragi amber-dušom diše. Nar. pjes. vuk. 1, 360. radosno dozivanje: A devojko dušo moja! 455. u radosti želja: Govori devojci: a boža ti pomoć, gzdava devojko! 410. I nima govori: a dobre mi došle, mile zaovice! 412. pokazivanjem radosti pokazuje se i odobravanje, pohvaljivanje, potvrđivanje: A tako tebi vaju. Nar. prip. vuk. 182. Onda Turčin: a more, a! to je pjesma. Vuk, posl. 324. tada se i udvaja: Misljeć da više onako kao što mu je on kazao, govorio je: a, a! tako, tako! Vuk, posl. 177.

4. u žalosti, tuzi, brizi, nevoši: u takom stanju može biti onaj koji govori: A vični oće nebeski, ja veliki grišnik ovdj prikazuju veličanstvu tvomu sve pečali. M. Angel, razm. 64. Milosrdje, a gospodine, i daj poboljšanje. 33. A molitvo goruća, a molitvo bogojubna, ... a privelika ljubavi! 28-29. A travo plemenita, jesi li usta otvorila primiti ju (kro Isusovu)? A vitri, pristanite; gore, ne gibajte se. S. Margitić, fala 188. A Isuse gospodine, daj nam milost koju mi želimo. L. Ljubuški 64. A punice moja! Nar. pjes. mikl. beitr. 25. Al' govori blažena Marija: a moj brate, gromovnik Ilija! kako ne ču suze projevati? Nar. pjes. vuk. 2, 1. Seja bratu kroz plač odgovara: a moj brate, vojvoda Momčilo! 112. Moja ruko, zelena jabuko, gdje si rasla, gdje l' si ustrgnuta? A rasla si na kriocu mome, ustrgnuta na Kosovu ravnom! 307. Reče tada Novaković Grujo: A moj babo, Starina Novače, mene jeste golema nevoja. 3, 23. A moj kume, dužde od Metaka! 2, 336. Al' besjedi Knežević Jovane: a moj pobro Kulin-kapetane! isti blaga koliko ti drago. 4, 199. Novici je tako besjedio: a Novica moja uzdanice! mogu li se pouzdati u te? 486. Piše knigu devojačka majka: a moj zete, Sarajlija Jovo! evo ima tri godine dana, od kako si isprosis zlato, nit' je vodiš nit' odgovor daješ. 3, 486. Devojka mi nemu tiho odgovara: a mini mi s bogom. 1, 411. Djevojka je dula govorila: a moj dule, ne krumi se na me. 288. Pa Jovanu riječ govorio: a Jovane,

470

76

426

476

476

476

476

476

476

476

476

476

A — BESJEDA

U ZAGREBU 1880

U KNJIZARNICI LAVOSLAVA HARTMANA NA PRODAJU.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

DIO I

SVEZAK 2

BESJEDA — BOGAT

U ZAGREBU 1881

U KNJIZARNICI LAVOSLAVA HARTMANA NA PRODAJU.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

DIO I

SVEZAK 3

BOGAT — BUKA

U ZAGREBU 1881

U KNJIZARNICI LAVOSLAVA HARTMANA NA PRODAJU.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

DIO I

SVEZAK 2

BESJEDA — BOGAT

U ZAGREBU 1881

U KNJIZARNICI LAVOSLAVA HARTMANA NA PRODAJU.
TISAK DIONIČKE TISKARE.

DIO I

SVEZAK 3

BOGAT — BUKA

U ZAGREBU 1881

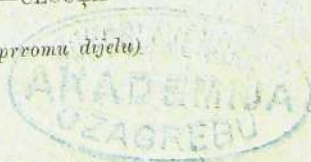
U KNJIZARNICI LAVOSLAVA HARTMANA NA PRODAJU.
TISAK DIONIČKE TISKARE.

DIO I

SVEZAK 4

BUKA — ČEŠUĽA

(svršetak prvomu dijelu)

U ZAGREBU 1882

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

OBRADILI

D. DANIČIĆ

M. VALAVAC P. BUDMANI

SVEZAK 5

1 DRUGOGA DIJELA

ČETA—DALI

U ZAGREBU 1884

U KNJAZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

OBRABUJE

P. BUDMANI

SVEZAK 7

3 DRUGOGA DIJELA

1. DO—1. DOVESTI

U ZAGREBU 1885

U KNJAZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

SVEZAK 6

2 DRUGOGA DIJELA

DALI—1. DO

U ZAGREBU 1884

U KNJAZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

OBRABUJE

P. BUDMANI

SVEZAK 8

4 DRUGOGA DIJELA

1. DOVESTI—ĐAVLI

(svršetak drugome dijelu)

U ZAGREBU 1886

U KNJAZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

OBRADUJE

P. BUDMANI

SVEZAK 9

1 TREĆEGA DIJELA

ĐAVLI—GODOJE

U ZAGREBU 1887

U KNJAZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)
TISAK DIONIČKE TISKARE.

OBRADUJE

P. BUDMANI

SVEZAK 10

2 TREĆEGA DIJELA

GODOMIK—GRUMAC

U ZAGREBU 1888

U KNJAZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)
TISAK DIONIČKE TISKARE.

OBRADUJE

P. BUDMANI

SVEZAK 11

3 TREĆEGA DIJELA

GRUMAC—HUD

U ZAGREBU 1890

U KNJAZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)
TISAK DIONIČKE TISKARE.

SVEZAK 12

4 TREĆEGA DIJELA

HUD—ISPRAKRAJATI

(svršetak trećemu dijelu)

U ZAGREBU 1891

U KNJAZARNICI JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE)
TISAK DIONIČKE TISKARE.

SVEZAK 13

1 ČETVRTOGA DIJELA

ISPREKRIŽATI—IZMIJEŠATI

U ZAGREBU 1892

U KNJIZARNICI JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

P. BUDMANI

SVEZAK 15

3 ČETVRTOGA DIJELA

2. JASLA—JEZIČAC

U ZAGREBU 1895

U KNJIZARNICI JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

SVEZAK 16

4 ČETVRTOGA DIJELA

JEZIČAC—KAMENOPOBITI

